

השוואה בין יעילות דבורת הדבש לדבורי בומבוס בהאבקה

מלוני אביב בבית צמיחה

1994 - 1995

רבקה אופנבך - מו"פ ערבה תיכונה וצפונית

דן וייל - שירותי האבקה, קיבוץ יז מרדכי

הראל לביא - עין-יהב

מבוא

המעבר לגידול בבתי צמיחה המוגנים ברשתות נגד מזיקים הביא להקטנת מספר הריסוסים אך עורר מספר בעיות חדשות, עודפי חום ולחות גבוהים ונזק לפעילות דבורי הדבש במבנה. בגידול מלוני בחורף בתנאים ללא חימום לילה מתקבל פרי בגודל קטן בקטיפים הראשונים בתודש פברואר ומרץ יצור האבקה מוגט ותנאי החנטה קשים. דרך האבקה המקובלת כיום במלוני, בשדה פתוח ובבתי צמיחה, היא באמצעות דבורי דבש. במחקרים קודמים שנעשו בערבה, נלמדו היבטים שונים הקשורים לקשר בין דבורי דבש לפרח מלון בבית צמיחה ונתגלו קשיים בתפקוד דבורי הדבש במבנים סגורים. (תעיה ותמותת עמלות וירידה ברמות הוולד) ופגיעה בהתפתחות כוורת דבורי הדבש. מזג אויר סגרירי ו/או מעונן, שאמנם אינו שכיח בערבה, מפחית באופן משמעותי את פעילות דבורי הדבש. בשנים האחרונות הוכנסה לארץ שיטת האבקה באמצעות דבורי בומבוס בהצלחה מרובה בגידול עגבניות ולאחרונה מסתמנת גם השפעה חיובית בגידול פלפל. תצפיות ראשוניות בהאבקה מלוני באמצעות דבורי בומבוס בבתי צמיחה מחוממים ובהעשרה בפד"ת וללא חימום נערכו בתחנת הניסיונות "ערבה" ביוטבתה. בעת הצורך לרסס מבנה נמצא כי בשימוש בדבורי בר קל להוציא הכוורת ביום הריסוס והכנסתם מאוחר בהשוואה לקושי ופגיעה קשה בכוורת בריסוס מבנה בו פעולות דבורי דבש להאבקה. ענף המלוני מותנה בהאבקה בלעדית של דבורי הדבש ולכן הכרחי לחפש תחליפים להאבקה זאת. דבורי הבר, בומבוס, יכולים להיות אחד מהמאבקים הפוטנציאליים. נמצא כי דבורי הבומבוס פעילות מוקדם יותר בבוקר מדבורי הדבש ולנתון זה חשיבות רבה במיוחד בתקופת החורף. יש לזכור כי הכנסת דבורי דבש לבית צמיחה מוגן (ברשתות) מביא להחלשת הכוורת ולא תמיד המתיר הגבוה שילקח מהחקלאי יכול לפצות את הכוורת לכן מעדיפים הכוורנים לא להכניס כוורת למבנים אלה.

סיבות אלו מצדיקות מחקר בהאבקת בומבוס בגידול מלונים במבנים.

מטרת העבודה

בחנית אפשרות שימוש בבומבוס בבית צמיחה מוגן ברשת והשוואתו להאבקה ע"י דבורי דבש ולימוד יעילות פעילות האבקה באמצעות מאביקים אלה.

שיטות וחומרים

ההשוואה התבצעה במשק חרמוני, בעין י'הב, בשתי מנהרות עבירות בשטח של 1 דונם כל אחת. במנהרה אחת האבקה נעשתה ע"י בומבוס ובשניה ע"י דבורי דבש בשיטה המקובלת של שתי כוורות לדונם.

תוצאות

לאורך כמעט כל גל הפריחה הראשון היונה פעילות מצומצמת מאד עד אפסית של דבורי הדבש. לעומת פעילות טובה של דבורי בומבוס. בגלל סגירה לא יעילה של המנהרה בה היו דבורי בומבוס, הייתה "דליפה" של עמלות בומבוס למנהרה של דבורי הדבש, וכל גל התנטה הראשון התבצע למעשה ע"י דבורי הבומבוס. עקב התנאים שנוצרו, לא בוצע מעקב אחר כמות ואיכות היבול כפי שתוכנן.

סיכום

קשה מאד להסיק מסקנות מניסוי זה, הרוורף בעונה זאת, הצטיין במזג אויר בהיר וקרינה רבה, התנאים לפעילות דבורי הדבש היו מצויינים, למרות זאת בתנאי המנהרות העבירות הרגילות נצפתה פעילות טובה של דבורי בומבוס, קצב הביקורים בפרחים היה גדול במובהק מזה של דבורי הדבש.

נוכח חשיבות האבקה גם בתנאים העלולים לפגוע בפעילות דבורי הדבש נראה שיש סיבה טובה להמשיך ולבדוק האבקה ע"י בומבוס. בשנה הבאה אנו מתכוונים לבצע ניסוי בו נשווה האבקה באמצעות דבורי הדבש לדבורי הבומבוס.